SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2843

av Jennie Nilsson m.fl. (S)

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anvisa anslagen för 2027 inom utgiftsområde 1 rikets styrelse enligt förslaget i tabellen i motionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av åtgärder för ett ökat valdeltagande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av tillgängligheten kopplat till röstförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om valbarheten i kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att motverka hat och hot mot journalister och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala medier-plattformars ansvar för användarkännedom och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fungerande åldersgränser på sociala medier-plattformar kan införas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare krav på algoritmer riktade till minderåriga och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 500 miljoner kronor i minskat anslag till Regeringskansliet och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda statsråd och statssekreterare från att själva handla med enskilda aktier och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka transparensen kring riksdagens ekonomiska register och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelsernas uppdrag att samordna måste kompletteras med motsvarande uppdrag för berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka regelverket kring övergångar från offentliga uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omlokalisering av statliga jobb och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt etablering av statliga servicekontor och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det nya mediestödets konstruktion och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en parlamentarisk utredning för framtidens mediepolitik och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om minoritetspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fortsatt utveckling av språkcentrum och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingen av resursbibliotek och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om 10 miljoner kronor i ökat anslag till hågkomstresor och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till sig sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaisets betänkande och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inrättandet av ett samiskt riksarkiv och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om repatriering av samiska kvarlevor och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om älvdalskans språkstatus och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Anslagsförslag 2027 för utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1	Kungliga hov- och slottsstaten	205 672	±0
2:1	Riksdagens ledamöter och partier m.m.	1 220 790	±0
2:2	Riksdagens förvaltningsanslag	1 233 059	±0
2:3	Riksdagens fastighetsanslag	405 000	±0
2:4	Riksdagens ombudsmän (JO)	170 024	±0
2:5	Riksrevisionen	405 764	±0
3:1	Sametinget	67 927	±0
4:1	Regeringskansliet m.m.	10 822 886	−500 000
5:1	Länsstyrelserna m.m.	4 548 586	±0
6:1	Allmänna val och demokrati	189 840	10 000
6:2	Justitiekanslern	102 711	±0
6:3	Integritetsskyddsmyndigheten	232 662	±0
6:4	Valmyndigheten	176 812	±0
6:5	Stöd till politiska partier	169 200	±0
6:6	Institutet för mänskliga rättigheter	55 632	±0
7:1	Åtgärder för nationella minoriteter	159 271	±0
8:1	Mediestöd	1 027 119	±0
8:2	Mediemyndigheten	101 231	±0
9:1	Sieps och deltagande i EU-arbetet	36 800	±0
Summa		**21 330 986**	**−490 000**

Motionen har vissa begränsningar mot bakgrund av det rådande politiska läget med en övergångsregering och en övergångsbudget.

Anslagsförändringar, sammanfattning

- Anslag 4:1 Regeringskansliet minskas med 500 miljoner kronor.
- Anslag 6:1 Allmänna val och demokrati ökas med 10 miljoner för att möjliggöra fler hågkomstresor.

Ett Sverige som står upp för demokratin

I utgiftsområdet behandlas själva grunderna för vår demokrati och vårt statsskick. Vi socialdemokrater har sedan det socialdemokratiska partiet bildades stått upp för de demokratiska värderingarna och allas rätt att delta i vår demokrati. Utvecklingen mot mer demokrati, både i Sverige och globalt, verkade länge självklar men på senare år har vi sett hur det runt om i världen skett en tillbakagång. Allt fler människor lever under auktoritära styren. Den regelbaserade världsordningen är hotad. Det är en mycket oroande utveckling och inte heller i Europa är vi förskonade när rättsstatsprinciper försvagas, kritiska röster tystas och mediers oberoende inskränks. Det pågår ett krig i Europa där folkrätten utmanas av auktoritära ledares stormaktsambitioner. Också i Sverige finns oroande tendenser. Enligt Varieties of Democracy (V-Dem) vid Göteborgs universitet har den svenska demokratin försvagats de senaste åren. Det påminner oss om att kampen för demokrati, frihet och jämlikhet måste utkämpas varje dag och inga av de värden vi i Sverige står för går att ta för givna. Vi måste vara vaksamma mot auktoritära tendenser, politik som splittrar, korruption och de som vill använda sin politiska makt för att attackera sina motståndare. Detta är en uppgift för varje demokratiskt sinnad person och en plikt för varje politiker som säger sig stå för demokrati.

Yttrandefriheten är grundläggande för en stark demokrati och bara genom att ingen är förhindrad att uttrycka sin mening kan vi säkerställa att varje perspektiv, varje ny tanke eller idé, varje lösning på ett problem kan komma fram. Genom att inte hindra någon att kritisera, granska och ifrågasätta ges möjlighet att störta gamla sanningar och utkräva ansvar från de med makt.

Utan en vidsträckt yttrandefrihet stagnerar ett samhälle och de första stegen mot en auktoritär och förtryckande regim tas. Det finns dock gränser för den yttrandefrihet som ett demokratiskt samhälle kan tolerera. Brott mot immateriella rättigheter, statshemligheter och hot är några exempel där de flesta är överens om att begränsningar är nödvändiga. Varje inskränkning kräver synnerligen goda, väl övervägda argument och får inte sträcka sig så långt att den utgör en fara för den fria åsiktsbildningen.

Människors vilja och möjlighet att delta i samhället är central för en välfungerande demokrati. Alla ska kunna organisera sig i fackföreningar, ideella föreningar och politiska partier för att göra sin röst hörd och ställa krav. Var och en ska kunna åta sig uppdrag och axla ansvaret som förtroendevald. Ett allt mer polariserat samhällsklimat där hat och hot blivit vanligare, inte minst på de digitala plattformarna, gör att fler väljer

att inte delta i samhällsdebatten eller engagera sig politiskt. Det försvagar vår demokrati och vi måste ta detta på allvar.

De senaste åren har vi sett hur AI-teknik gjorts tillgänglig och vi har fått en försmak på dess enorma potential. Det väcker funderingar och ställer oss inför svåra etiska och politiska frågeställningar. Här måste politiken bejaka teknikutvecklingens möjligheter, men samtidigt hantera dess risker och se till medborgarnas säkerhet och integritet.

Vi har blivit allt mer varse om att främmande makter genom påverkansoperationer vill lägga sig i och sabotera i vårt land, men hoten kommer också inifrån. Vår demokrati och öppenhet används av de som vill oss illa och inför detta får vi inte vara naiva. Samtidigt kan vi inte i vår strävan att skydda oss tumma på rättsstatens principer eller låta de värden vi vill försvara offras. Detta dilemma ställer särskilt höga krav på politiken att inte hemfalla åt enkla och populistiska lösningar på svåra problem – istället krävs mer gemensamma ansatser för att behålla vår starka demokrati.

Fler måste delta i demokratiska val

När människor inte röstar kan det vara ett uttryck för politisk apati eller känsla av avståndstagande från samhället. Det är viktigt att man redan som ung kan delta i de demokratiska processerna och det är därför mycket olyckligt att många skolor inte låter de politiska ungdomsförbunden besöka dem och prata politik. Vi tror att det demokratiska samtalet skulle tjäna på att det i samband med val fanns möjlighet att träffa de politiska ungdomsförbunden i skolorna i större utsträckning.

För att öka valdeltagandet brukar det i samband med val göras insatser, men dessa är inte tillräckliga. Vi anser därför att det bör tas fram en handlingsplan för att öka valdeltagandet i hela landet.

Värna tryggheten och tillgängligheten i samband med val

Det svenska valsystemet är robust. Flera tunga bedömare, såväl svenska som utländska, bekräftar denna bild. När det gäller tillförlitligheten i våra valresultat finns för närvarande ingen anledning till tvivel. Med detta sagt är vi förstås inte på något sätt immuna mot påverkan. Vi ser tvärtom en rad oroande faktorer i vår omvärld, och måste därför fortsätta att jobba systematiskt för att värna tryggheten i vår valprocess. Vår beredskap mot både inhemsk och utländsk påverkan måste höjas.

Eventuella förändringar i valsystemet bör genomföras med stor varsamhet, och i bred politisk enighet.

Det finns dock mindre, om än inte oviktiga, brister som behöver åtgärdas här och nu – inte minst kopplat till frågan om tillgänglighet och trygghet i samband med valprocessen.

Inför valet 2022 distribuerades punktskriftsmaterial som visade sig innehålla fel, och Valmyndigheten har i efterhand inte kunnat klarlägga den exakta omfattningen av felen eller vart allt material skickades. Detta är allvarligt, även om det inte bedömdes påverka valutgången.

Vi behöver också skyndsamt hitta en bra och långsiktig lösning på hur valhemligheten kan säkras för personer med synnedsättning. Det är mycket angeläget att blinda och personer med grav synnedsättning ges möjlighet att ta valsedlar och göra i ordning sin röst på ett röstmottagningsställe utan att behöva begära hjälp av någon annan.

Mot bakgrund av ovanstående välkomnar vi socialdemokrater en grundlig översyn av tillgänglighetsfrågan kopplat till röstförfarandet.

Valbarheten i kommuner och regioner

En bärande princip inom den lokala demokratin är att den som kandiderar till kommunala förtroendeuppdrag även bor och verkar på samma plats. Logiken är enkel: den som företräder invånarna i en kommun bör rimligen dela vardag och levnadsvillkor med de väljare man vill företräda. Den specifika kännedomen om lokala och regionala förhållanden och förutsättningar är också – på rent saklig grund – helt avgörande för ett klokt beslutsfattande.

Det går dock att runda denna princip. Som dagens regelverk är utformat finns det inga hinder för politiska kandidater att ställa upp i flera kommuner eller regioner, och därefter retroaktivt folkbokföra sig i den kommun där de har möjlighet att bli invalda. Detta fick vi se prov på i samband med valet 2022, där en kandidat hemmahörande i Västsverige efter valdagen folkbokförde sig i en kommun i Stockholmstrakten. Valmyndigheten granskade ärendet och konstaterade att detta inte bröt mot några regler.

Valprövningsnämnden har dock senare gett uttryck för att agerandet – trots att det inte bröt mot några regler – knappast var i samklang med det allmänna rättsmedvetandet. Vi socialdemokrater instämmer i den slutsatsen. Att utnyttja det valtekniska regelverket på det här sättet strider mot svensk demokratisk tradition och

kan på sikt urholka förtroendet för politiken och den lokala demokratin. Det här kryphålet måste omedelbart täppas till, och därför förordar vi att frågan omedelbart behöver ses över och åtgärdas.

Hot och hat mot journalister måste stoppas

Hot och hat mot journalister och opinionsbildare är ett kraftigt och snabbt växande problem. Enskilda drabbas men i förlängningen drabbas också demokratin. Fyra av tio journalister uppgav i en stor undersökning som Journalistförbundet tillsammans med Göteborgs universitet genomförde 2019 att de avstått från att rapportera om ett ämne för att undvika att utsättas för hat och hot. Situationen har sannolikt inte förbättrats. När hot och hat begränsar vad vi vågar uttrycka och diskutera försämras snabbt det demokratiska samtalet och den aggressive kan styra debatten. Utvecklingen påverkar också allmänhetens vilja att engagera sig politiskt och fullt ut nyttja sin yttrandefrihet i samhällsdebatten. Politiska krafter i Sverige – inte minst trollfabriker och propagandacentraler på högerkanten – underblåser den här utvecklingen. Vissa lagskärpningar har skett och Mediemyndigheten har fått i uppdrag att följa arbetet med journalisters säkerhet i Sverige. Det är vällovligt men långt ifrån tillräckligt. Vi vill se att det tas fram en konkret handlingsplan för att angripa detta problem.

De digitala plattformarna måste ta ett större ansvar

De stora digitala plattformarna med användargenererat innehåll har blivit viktiga förmedlare av det fria ordet och en del av det demokratiska samtalet. Utan höga trösklar ges var och en möjlighet att föra fram sin åsikt och interagera på de globala, digitala torg som uppkommit. Samtidigt som digitala plattformar vitaliserat och underlättat utbytet av information och åsikter tjänar de stora pengar på polariserande innehåll. Vi ser också hur de blivit arenor för utländska påverkansoperationer genom desinformation och ryktesspridning, hat och hot mot meningsmotståndare, politiker och journalister och en plats där kriminella nätverk rekryterar ungdomar till morduppdrag. Vi måste ställa högre krav på de som tillhandahåller plattformarna. Trollfabrikerna måste stängas ner och vi kräver att plattformarna ska veta vem som står bakom ett konto hos dem. Att kunna delta i debatten anonymt är fortsatt viktigt, men för brottsbekämpande syften måste de som tillhandahåller tjänsterna ha en bättre vetskap om vem som står bakom ett konto. Det är också viktigt för att kunna hindra att någon skapar en stor mängd konton i

mening att styra algoritmer och skapa falska opinioner online. Detta bör ske genom EU-lagstiftning och Sverige bör vara drivande i denna fråga.

Vi måste också skydda våra barn och unga på internet. Plattformarna tjänar idag stora pengar på cyniska affärsmodeller som är skapade för att fånga vår uppmärksamhet och hålla användarna kvar i flödena. En fungerande åldersgräns på sociala medier måste komma på plats och vi måste kunna hindra algoritmerna från att premiera desinformation, extremism, gängvåld och hat på sociala medier – särskilt när det riktar sig till unga.

Regeringskansliet kan inte svälla när andra måste spara

Den förra mandatperioden ökade anslaget till Regeringskansliet med närmare 30 procent. Även om mer resurser kan vara motiverat, inte minst som en följd av krav på ökad säkerhet och allmän löne- och kostnadsuppräkning, framstår denna ökning som för stor mot bakgrund av det ekonomiska läget som ställer stora sparkrav på välfärden när kommuner och regioners ekonomi pressas hårt. Därför föreslår vi en minskning av anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m med 500 miljoner kronor.

Stopp för regeringens aktieaffärer

Regeringen utgör landets högsta politiska ledning och fattar årligen tusentals beslut. Många av dessa beslut har direkt eller indirekt påverkan på marknader och företag, och därför lyder regeringen och statsråd under en rad regler som ska förhindra att jäv- och insideraffärer uppstår, bland annat genom krav på att redovisa ekonomiska intressen och avstå från beslut där personliga aktieinnehav kan skapa intressekonflikter. Detta är en mycket rimlig ordning som syftar till att säkerställa att regeringen agerar utifrån allmänhetens bästa, inte egen vinning.

Under den förra mandatperioden hamnade flera statsråd och statssekreterare i regeringen Kristersson i situationer där deras aktieinnehav väckte frågor om jäv och förtroende.

Vi socialdemokrater ser mycket allvarligt på detta och anser att en regering så snart det går bör se över rådande regler, interna policys och lagstiftning. Vi anser att statsråd och statssekreterare bör förbjudas från att själva handla med enskilda aktier.

Publicera riksdagens ekonomiska register

I en demokrati är förtroendet mellan folkvalda och medborgare avgörande. Därför bör riksdagens ekonomiska register över ledamöternas aktieinnehav, styrelseuppdrag och andra ekonomiska intressen göras mer lättillgängligt. Idag är registret offentligt såtillvida att uppgifter går att begära ut, men vi anser att det finns goda skäl att sänka trösklarna ytterligare och publicera uppgifterna på riksdagens hemsida. Offentlighet skapar transparens, och transparens är det starkaste skyddet mot korruption, jäv och otillbörlig påverkan.

Länsstyrelser för en effektiv statlig förvaltning i hela landet

Sveriges 21 länsstyrelser är centrala för en effektiv statsförvaltning. De har många uppdrag inom ett stort antal politikområden och ska verka för att nationella mål får genomslag i länen, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Dessutom ska länsstyrelserna med ett helhetsperspektiv arbeta för att främja länets utveckling och samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet – inte minst när det gäller vår beredskap kopplat till kris, civilt försvar och totalförsvar. Därtill ansvarar länsstyrelserna för en rad tillståndsprövningar, inte minst inom områden som är viktiga för den gröna omställningen i hela landet. För att länsstyrelserna ska kunna upprätthålla sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt, men också för att påskynda för Sverige viktiga tillståndsprocesser – inte minst för att säkra energiförsörjningen – behövs tillräckliga anslag. En stor del av de anslagsökningar som nått länsstyrelserna är pengar avsedda för specifika, om än viktiga, ändamål. En sådan ordning riskerar i förlängningen att göra det mycket svårt för länsstyrelserna att bedriva en ändamålsenlig verksamhet när möjligheten att själva styra och prioritera över de ekonomiska medlen begränsas. Vi kommer fortsätta bevaka att länsstyrelserna har den finansiering de behöver för att både klara sitt uppdrag och öka takten i tillståndsprocesser.

För att länsstyrelserna ska kunna fungera som en samlande kraft i länen måste deras uppdrag att samordna statens myndigheter kompletteras med ett uppdrag till berörda myndigheter att samverka.

Stärkta övergångsregler för ökat förtroende för det offentliga

Det finns idag en reglering om övergångsrestriktioner för statsråd och statssekreterare. När den infördes var det ett mycket viktigt steg för att stärka förtroendet för offentlig verksamhet och motverka att intressekonflikter uppstår. Även om ytterligare några uppdrag inom det offentliga också omfattas av övergångsrestriktioner är det fortfarande en begränsad grupp och det finns all anledning att se över om fler borde omfattas.

När inflytelserika personer snabbt går från offentliga uppdrag till privata verksamheter väcks misstankar om intressekonflikter. Det kan handla om löften om framtida anställning under pågående uppdrag, eller om att tidigare information och kontakter utnyttjas till fördel för den nya arbetsgivaren.

Hösten 2023 presenterades en utredning som utvärderade nuvarande lagstiftning men också föreslog en ny lagstiftning som möjliggör att fler med ledande befattningar kan komma att omfattas av restriktioner. En regering måste gå fram med förslag som ytterligare stärker regelverket som syftar till att säkerställa att övergångar från centrala offentliga uppdrag till icke-offentliga uppdrag inte riskerar det offentligas integritet och förtroende.

Statlig närvaro i hela landet

Utbyggnaden av den statliga närvaron och servicen behöver fortsätta i hela landet. Genom fler servicekontor, beslut om omlokalisering och nyinrättade myndigheter samt Försvarsmaktens, Polismyndighetens och Kriminalvårdens pågående expansion finns förutsättningar för tusentals nya statliga jobb runt om i landet. Riksrevisionen har tidigare i en granskning konstaterat att omlokaliseringen av statliga myndigheter haft flera av de positiva effekter som var avsikten när den tidigare socialdemokratiska regeringen påbörjade arbetet. Arbetet måste fortsätta, och de omlokaliseringar som gjorts måste försvaras så att det inte sker en tillbakagång. Det sker också en smygcentralisering där myndigheter har huvudkontoret på en ort, men ändå placerar mycket personal på en annan ort, oftast Stockholm.

Vi socialdemokrater anser att servicekontoren ska fortsätta utvecklas, och sådana som stängt igen på sikt bör återöppnas, samt att fler verksamheter ska kunna knytas dit. Det är avgörande att inte enbart ett effektivitetsperspektiv får styra utbyggnaden av nya servicekontor, utan en politisk bedömning som tar hänsyn till fler aspekter måste ligga

till grund för besluten. Det regionala perspektivet ska finnas med i varje beslut om var statlig verksamhet ska placeras och arbetet med omlokaliseringar av statliga jobb och etableringen av nya servicekontor bör fortsätta i en god takt.

Mediepolitik för mediemångfald och journalistik i hela landet

Att kunna ta del av fri och oberoende journalistik är en förutsättning för att delta i det demokratiska samtalet, bilda sig en välgrundad uppfattning och kunna ta del av ansvarsutkrävning och granskning av makten. En stark, självständig och livskraftig mediesektor i hela landet är kort sagt en grundbult i vår demokrati. På många håll i landet är de ekonomiska förutsättningarna att bedriva journalistik utmanande och därför är det bra att det nya mediestödet har kommit på plats. Samtidigt ser vi att de risker vi varnade för när stödet infördes nu ser ut att ha blivit verklighet. Betoningen på den geografiska spridningen har lett till att mediemångfalden på nationell nivå har prioriterats ner och flera medier som tidigare fått stöd nu har blivit utan.

Medielandskapet förändras fortsatt mycket hastigt och de stora framstegen som gjorts inom AI kan ytterligare drastiskt förändra förutsättningarna att bedriva medier och journalistik. Därför är det nya mediestödet, även om de uppenbara bristerna skulle rättas till, inte en lösning på längre sikt. Vi vill se att en bred parlamentarisk utredning får i uppgift att ta fram en mediepolitik för framtiden. En sådan bör dessutom se över om, och i sådant fall hur, staten kan medverka till att stärka förutsättningarna för fri, grävande journalistik – exempelvis genom att stödja ett oberoende, organiserat nationellt grävcentrum likt det som finns i Norge.

En aktiv politik för minoritets- och urfolk

Språkcentrum

De nationella minoritetsspråken och kulturerna måste bevaras, utvecklas och föras över till framtida generationer. De har länge varit en viktig del av vårt lands kulturella och språkliga mångfald. De språkcentrum som stöds av staten har visat sig vara centrala aktörer i att bevara och utveckla språken och kulturarvet hos dessa minoriteter. Centrumen behöver få goda förutsättningar att utvecklas långsiktigt.

Värna och utveckla nationella minoriteters bibliotek

Den nationella satsningen på nationella minoritetsbibliotek är ett initiativ som syftar till att stärka och främja tillgången till litteratur, kultur och information för Sveriges nationella minoriteter. Dessa minoriteter, som inkluderar samer, tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar, har alla unika språk och kulturella traditioner som är viktiga att bevara och vidareutveckla. Genom att inrätta och stödja minoritetsbibliotek, både fysiska och digitala, kan man säkerställa att de nationella minoritetsgrupperna ges bättre möjligheter att tillgå material på sina modersmål och om sina kulturer.

En central del av satsningen är att förbättra samlingen av böcker och media på minoritetsspråken. Detta inkluderar allt från barnböcker till akademisk litteratur och populärlitteratur. Genom att tillgängliggöra dessa resurser på bibliotek runt om i landet kan fler människor få möjlighet att utforska och upprätthålla sitt språkliga och kulturella arv. Det kan handla om allt från författarbesök och bokcirklar till språkkurser och kulturella utställningar. Genom att vara dynamiska mötesplatser kan minoritetsbiblioteken bidra till att stärka sammanhållningen inom minoritetsgrupperna samt mellan dem och majoritetssamhället. De nationella minoritetsbiblioteken/resursbiblioteken servar kommuner, skolor och folkbiblioteken i hela Sverige.

Den nationella satsningen är en del av Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner och den nationella minoritetspolitiken. Genom att stödja minoritetsbibliotek visar staten sitt engagemang för att skydda och främja de nationella minoriteternas rättigheter, inklusive rätten till språk och kultur. Satsningen på nationella minoritetsbibliotek är därför en viktig del av arbetet för att främja mångfald, stärka minoriteternas kulturella självbestämmande och säkerställa att Sveriges kulturarv är inkluderande och representativt för alla dess invånare.

Vi socialdemokrater vill värna och utveckla de nationella minoritetsspråkens och minoritetsbibliotekens ställning.

Den judiska minoriteten

Den judiska minoriteten är på ett särskilt sätt utsatt för hat och hot från extrema grupper av olika slag. Detta har ytterligare förstärkts av konflikten i Mellanöstern. Det är fullständigt oacceptabelt. Antisemitism har ingen plats Sverige. Ett fortsatt arbete för att stärka säkerheten kring judiska institutioner och för att öka tryggheten för judar i Sverige är helt nödvändigt. Det är bra att Polisen har fått ett uppdrag att stärka

säkerheten kring utsatta arrangemang och institutioner. Ingen jude ska känna sig tvingad att lämna Sverige av säkerhetsskäl.

Vissa av samhället finansierade verksamheter, så som skolan, ska bidra till att motverka antisemitism. Många lärare ser idag ökad antisemitism och har svårt att tala om exempelvis Förintelsen och nutida konflikter med eleverna. Det är därför viktigt att lärare får det stöd och material de behöver för att kunna hantera dessa frågor och Skolverket bör därför få i uppdrag att se över undervisningsmaterialet och i uppgift att sprida kunskapen till lärare.

Sveriges museum om Förintelsen är en viktig institution för att fördjupa kunskaperna om de fruktansvärda gärningar som begicks. Det är viktigt att sprida och fördjupa kunskapen till nuvarande och framtida generationer. De senaste åren har det skett flera viktiga insatser på området som vi välkomnar, och det är bra att Sverige nu har fått på plats en nationell strategi för att stärka judiskt liv och motverka antisemitism.

Hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser

Hågkomstresor är ett initiativ som syftar till att öka förståelsen för Förintelsen och dess efterverkningar genom att låta ungdomar och andra grupper besöka platser som är historiskt kopplade till denna period. Resorna går ofta till koncentrationsläger, minnesmärken och andra platser i Europa, såsom Auschwitz-Birkenau i Polen. Syftet med resorna är att ge deltagarna en djupare insikt i vad som hände under Förintelsen och att främja reflektion kring frågor som mänskliga rättigheter, tolerans och demokrati.

Deltagarna får ofta en personlig och känslomässig upplevelse genom att besöka dessa historiska platser, vilket kan leda till en starkare förståelse för det förflutnas påverkan på nutiden. Efter resan uppmuntras deltagarna ofta att dela sina upplevelser och reflektioner med andra, vilket sprider kunskap och medvetenhet i deras lokalsamhällen.

Hågkomstresor är en viktig del av Sveriges arbete med att bevara minnet av Förintelsen och att motverka antisemitism och andra former av intolerans. Det är också en del av ett större pedagogiskt arbete för att säkerställa att sådana händelser aldrig glöms bort och att deras lärdomar förs vidare till kommande generationer.

Vi socialdemokrater vill stärka arbetet mot antisemitism och därmed stärka satsningen på hågkomstresorna. Vi föreslår en ökning med 10 miljoner kronor av anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati i syfte att möjliggöra fler hågkomstresor och att bredda satsningen till att också omfatta lärarfortbildning.

Tornedalingar, kväner och lantalaiset

En sannings- och försoningskommission för granskning av kränkningar och övergrepp mot tornedalingar, kväner och lantalaiset lämnade i slutet av 2023 över sitt slutbetänkande. Det är ett gediget arbete som tydligt visar på det tryck den svenska staten satte på tornedalingar för språklig, religiös och kulturell assimilation. Försvenskningspolitiken har inneburit att minoritetens språk, kultur och identitet nedvärderats, skambelagts och osynliggjorts. Konsekvensen har blivit att meänkieli minskat i användning och inte förts vidare till nästa generation annat än i begränsad utsträckning. Där konstateras att staten och kyrkan har ett moraliskt ansvar att gottgöra minoriteten för den skada som blivit konsekvensen av assimileringspolitiken och att denna gottgörelse och försoning behöver ta avstamp i minoritetens behov i dag. Under förra mandatperioden fick Forum för levande historia i uppdrag att ta fram en populärversion av Sannings- och försoningskommissionens arbete – något vi socialdemokrater välkomnar. Vi ser ett behov av att det vidtas fler åtgärder med utgångspunkt i Sannings- och försoningskommissionens utredning, inte minst med anledning av de historiska kränkningar som begåtts mot minoriteten.

Den romska minoriteten

Det finns en långsiktig strategi för romsk inkludering som löper fram till 2032. Genomförandet ska präglas av romsk delaktighet och romskt inflytande med inriktning på förstärkt genomförande och kontinuerlig uppföljning av romers tillgång till de mänskliga rättigheterna på lokal, regional och nationell nivå. Det övergripande målet är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Det viktiga arbetet måste fortsätta. Skolverket och Socialstyrelsen har haft till uppdrag att säkerställa att lämplig utbildning tas fram och görs tillgänglig 2022–2024 för personer med romsk språk- och kulturkompetens för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, fritidshem, vuxenutbildning och socialtjänst eller hälso- och sjukvård. En regering behöver dra lärdom av dragna slutsatser exempelvis när det gäller hur utbildningar utformas, hur målgruppen nås och hur långsiktigheten i arbetet med brobyggare kan säkerställas.

Urfolket samerna

Det viktiga arbete som sanningskommissionen har gjort för att kartlägga och granska den politik som förts gentemot samerna har nu slutredovisats. Det är viktigt att regeringen tar vidare arbetet med dess konstateranden och slutsatser.

Under förrförra mandatperioden röstade riksdagen igenom initiativet om inrättandet av en konsultationsordning, något Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna motsatte sig. Det är ett viktigt steg i att stärka samernas möjlighet till inflytande och delaktighet i frågor som rör samiska förhållanden.

För att stärka det samiska folkets rättigheter att bevara och utveckla sitt språk, sin kultur, sina näringar och sitt samhällsliv är arbetet med en nordisk samekonvention centralt och arbetet med konventionen pågår. En annan åtgärd är att vi vill se ett samiskt riksarkiv som ska hanteras av Sametinget. En motsvarande lösning finns i bland annat Finland genom ett samarbete mellan Sametinget och det finska riksarkivet, medan Sverige saknar ett samlat samiskt arkiv.

Hos flera statliga institutioner finns kvarlevor från det samiska urfolket. Det har sedan länge funnits ett krav om att dessa ska återföras – så kallad repatriering. Det är rimligt att staten tar sitt ansvar och vi förutsätter ett fortsatt arbete med repatrieringen.

Älvdalskans språkstatus

Älvdalska har en lång historia i Sverige och bär uråldriga särdrag som nästan inte längre går att återfinna i någon annan del av det nordiska språkområdet. Att älvdalskan bär spår från fornnordiska gör den till en levande del av vår språkhistoria och är en viktig del av Sveriges språkliga och kulturella mångfald. Trots det klassas älvdalskan som dialekt. Vi vill att man ser över möjligheten att ge älvdalskan språkstatus, vilket också Europarådets expertkommitté uppmanat Sverige att göra.

Jennie Nilsson (S)

Per-Arne Håkansson (S)

Mirja Räihä (S)

Peter Hedberg (S)

Amalia Rud Stenlöf (S)

Talla Alkurdi (S) *Åsa Kullgren (S)*